

időben és hogy vannak események, amikről még többet szeretnék (szeretnék) olvasni. Már eddig is nagy figyelemmel kísértem a Katona Imre fordította Kantor-tanulmányt, és a visszatekintéseket amatőr színházi múltunk nagyjaira. (Sajnálatos, hogy nekrológból is kellett olvasnunk párat.) Érdeklődéssel kísértem a gye-rekszínjátékosok, vagy a már nem annyira gyerek diákszínjátékosokról szóló híradásokat, s nem különben a kül-földről szóló híreket.

Lehet, hogy elfogultságnak tűnik, de számomra – vidéken, nem túl könnyű helyzetben dolgozó amatőr-színház-csináló számára – öröm, hogy van egy ilyen újság.

Mi, játékosok, örülünk a Játékosnak!

Nagy Gábor
(Sitkei Színkör)

MELLÉKLET
Debreczeni Tibor Drámajáték a kirekesztésről
című foglalkozásvázlatához

Himnusz egy számmal

Tamási Áron

1

Öröme hajtotta, mint a benzin a motort.

Gyorsan jött. Ruhája katona, lábbelije bakancs, sapkája semmi, maga Gábor.

Hirtelen kanyarodóhoz ért, de akkor meglátta faluját, s egyszerre megállt. Érezte, hogy szemébe hull az egész nagy-község, csak a torony akad fel homloka csontján. Az öröm kibuggyant egy szóban a száján:

– Templom! – mondta.

Szemei nedvesen remegtek. Fáradt lábai újraszülettek. Az októberi hideg szél neki sem szél, sem hideg nem volt. De a hátizsák szárny lett egybe a vállán.

A határbeli földeknek került, nehogy az emberek, bár egy szóra, lefogják. Jól számított, s hamar ment. Kicsi háza felett kerítés volt, arra felhágott, s túlfelől leesett. Azonban jaj helyett azt mondta nevetve:

– Ház!

Felállt, és lassítva jött tovább. Csak a szemeivel kapdosott ide és tova, de nem találta bennvalóján a rendet, az életet, a gondosság nyomait. Hanem a kicsi udvart burjánban bokáig, a csúrt nagy szájakkal a fedelén, s a házat vetkezés alatt. És mindent, ami még volt, cudarul. Cudarabbul, mint ember valaha.

Megdermedt arccal kiáltott egyet.

– Sári!

Ez a felesége lett volna.

Néhány őszirózsát látott a ház mellett, de Sárít egyet sem látott.

Gerjedelem rázta meg. Az ajtónak rontott, de az engedelmesen kinyílt: szégyenében, kifosztottan állott a szoba is. Régi levegővel. Néptelen csenddel. Ahogy körülhordozta szemeit, egy nagy darab papirost látott lámpának támasztva az asztalon. Odament lassan, elromlott arccal, s hát valami óriás papírzacskó, amilyenbe lisztet vagy pityókát csomagol a boltos. De mintha írás lett volna rajta.

Felvette.

Nem merte rávetni azonban ott helyben a szemét. Hanem kihozta, leült az alsó lépcsőre, s akkor megnézte az írást, amely nagy ákombákom betűkkel így szólt:

Nem győztelek várni. Sári.

Ahogy elolvashatta, éktelelnt mondott sárga szájjal. Aztán leejtette a fejét, s nézte a földet. Majd megolvasta megint, hogy mit tudott Sári. De most már kacagott felette. Keserűen, mérgesen, kirúgva még a nevét is. Majd szájához emelte a papírszakot, felfújta feszesre, s a térdéhez súvasztotta hirtelen, hogy nagyot csendült a levegő.

Utolsót lőtt a katona.

Még ott ült a lépcsőn, amikor lassan, szelíd örömmel béjött egy öregember. Már messziről köszönt.

– Hazavezérel a jó Isten, Gábor?

Rá sem nézett Demeter Gábor.

– Engem haza, hát honnét tudta?

– Hallám, hogy Sárít szólítád, s puffantál is egy jó nagyot.

Nem szólott Gábor semmit rá.

Az öreg melléje húzódott a falépcsőre.

– Hadd el, kapsz eleget – mondta.
 Gábor megnézte az öreget.
 – Ide bé nem egy is többet.
 – Jó, jó. Meggyógyul az ember. S aztán sokat odavótál, s ő is ember, s kellett neki.
 – Mi a nyavalya kellett?
 – Hát amit megkóstolt.
 Nem szólott erre Demeter Gábor. Az öreg azt hitte, eltemették Sárit, ha nehezen is.
 – Három esztendeig valál fogoly katona, ugyé? – kérdezte.
 – Addig.
 – Azt mondják, a taliánoknál.
 – Hát aztán kivel ment el?
 – Sári-e?
 – Nem is Mariska.
 – Egy alföldi magyar teve szert reá – mondta az öreg.
 – Hát nem tudta valaki széjjelütni?
 A szomszéd legyintett.
 – Hadd a kecskebékába. Ha előbb megtette, később is megtette volna. Az ember ne kívánjon sokat egy fehérséptől: amíg fogja, addig van.
 – Fogja a görcs! – hirtelenkedett Gábor.
 Megint hallgattak egy darabot.
 – Sok pénze van-e a taliánnak? – kérdezte az öreg.
 – Annak annyi, mint a zsidónak.
 – De itthon mégis jobb, Gábor. Mit mondasz?
 Gábornak egyebütt járt azonban az esze.
 – Hát aztán legalább hogy hitták? – kérdezte.
 – Azt az alföldi-é? Azt valami Juhásznak. Juhász Mihály, vagy János, János-János. Itt őrizte sokáig a muszka foglyokat, s úgy kaptak össze.
 Gábor felállt, és a hátizsákját a burján közé dobta.
 – Az Istent is megtagadom! – tüzelt.
 Harangoztak estére.
 Az öreg levette kalapját.
 – Azt ne tedd – mondta –, mert egyebünk sem maradt. Hanem hozz asszonyt, egy másikat. S neki az új életnek!...
 Szőke volt-e Sári, vagy barna, te?
 – Az barna, vesse ki az Alföld! Mert a magyar raboltja meg most is a magyart.
 – Nohát, akkor véssz egy szőkét.
 – Én nem soha fehérsépet! – szegezte le Gábor.
 – Jó, jó: sokat beszél egyszer-egyszer az ember... – bólogatott a kapu felé az öreg, s onnét még visszamondta:
 – Én ügyeltem a házadra, hé.
 – Jól ügyelt – köszönte meg Gábor, s ahogy az öreg elmehetett, állt még imbolygó értelemmel valameddig. Majd belékapott egy útbá s valamint a sebes futású motor, úgy járta bé a múltat s annak emlékkertjeit.
 Templomokat látott.
 Aztán éneklő apró gyermeket, számtalant.
 És sok-sok talián szegény embert, akik valahányan egy Istennel és egy számmal élték életüket. Látta a sok szamaras embert, és nézte sokáig őket. S akkor valahol a mélységben, ahol az ember sorsa ül, új élet csírája pezsdült.
 Érezte, hogy Istene már van. S felujjongott egyszerre helyből:
 – Szamarat veszek, s új életet kezdek!
 Gyorsan megindult, kedvvel fát kerített, tüzet rakott, kenyeret evett, füttyült.
 És lefeküdt.
 És sokan lefeküdtek a haza és az igazság romjain, hogy virradatra új életet nyerjenek valahogy.

2

Bomlani kezdett a tavasz.
 És Demeter Gábornak örömet trombitáltak a szemei.
 Kacagó kicsi udvarán készen állott immár a szekér. Ügyes, új kisdud szekér volt, amelyent egy számmának tiszta öröm húzni.
 Egy csütörtök reggel útra öltözött füttyörészve, s beszólt a szomszéd öreghez:
 – Néhány napig ügyeljen a házra.
 Az öreg kacagott.
 – No, no – mondta. – Hát hová mész? Aztán szőke legyen s ügyes.
 – Az a lesz, csakhogy négy lába lesz...
 Nem folytatta Gábor. Rejtélyes ábrázattal mosolygott csupán. Másnak sem árulta volna el tervét a világerért, pedig sokan kérdezték, amíg végigment a falun.

Tudta, hogy messze kell mennie, mert e környéken szamarat ember nem látott soha. Csak ahol románok vagy szászok laknak.

Oda is volt három kerek napig.

Vasárnap reggel azonban egy szép bakszamarat vezetett bé a faluba. Éppen virágvasárnap volt: az a hozsannás nap, amelyen az elveszett régi időben egy számmal és a lélek forradalmával bévonult Krisztus az ő városába, amely Jeruzsálemnek hívatik. Gyermekek és népből való nagyok özönlének köréje és utána akkor, s rivalgának üdvöt kiáltva.

Demeter Gábort is körülserlegette a falu gyermekhada, sőt felnőttek is ragadának utána. De ezek nem üdvöt kiáltottak, hanem csúfolódást. Nem éneket, hanem röhögést. nem hozsonnát, hanem epét és ecetet. Pedig forradalom volt ez is.

Egy új korszaknak, a megpróbáltatás korszakának forradalma. A munka, a bizodalom, az újrakezdés forradalma.

A megcsalt, de a halál kapujából visszafordult ember forradalma.

Sőt forradalma a rokkant falunak, amely a mélységbe taszítva is élni akart. És egy népnek a forradalma, amely a háború kialudt tűzhelyén felemelte komor fejét.

De az Isten levette eme népről a kezét talán, mert gyermekeüstül és asszonyostul és férfiaszul röhögte Demeter Gábort, az első férfiút, aki felkelt a romlásból, és életet kiáltott. Aki bé merte hozni a szamarat, az igénytelenség, a kitartás, a munka példázóját a büszke faluba, az álmodozó, a káromkodó, a csodaváró faluba.

Hős volt Demeter Gábor, s mosolyogva, az öröm illatával vezette az emberhullámokon szamarát. Otthon új kötéllel békötötte, pokrócot terített a hátára szerető kezekkel, szénát rázott bóbiskoló nagy feje elé, s kínálgatta szépen:

– Egyél, segítőtársam!

Kántornak nevezte.

S Kántor mértékletesen és pocskékolás nélkül evett, mint egy családtag. S maga Gábor is kenyeret hozott szalonnával, melléje ült a jászol karfájára, s evett az ő társaságában, baráti szeretettel.

Kedvesen töltötték a hetet, s nyugalomban.

És vasárnap, amelyik a feltámadás zengésével eljött, a templomba ment Gábor, s lelke mint az aranymadár, úgy énekelte, hogy: „Feltámadt Krisztus e napon”.

És másnap reggel így szólt gyöngéden a számnak:

– Gyere, Kántor, dolgozni!

Kivezette, az új szekerecskébe befogta, magának színes bojtot kötött az ostorára, s meglengette, és szeplőtelen szívvel mondta, mint a himnuszt:

– Tekints le, én Istenem, és áldj meg szamarastul engem, hogy vígan gyarapodhassunk a Te szent nevedben.

Elindultak.

Alig érkeztek ki azonban az útra, jött egy ember, akivel együtt szolgált volt a háborúban.

– Hát e mi, Gábor? – mutatott a szekér elé.

– E számár, hát nem látod?

– Bár ne látnám.

– Hát mért vagy ellensége? – kérdezte Gábor. A másik hegyesen veté oda:

– A székely nemes nép, hé! A szamarat nem nézheti, nemhogy tartsa!

– Jobb így élni, mint cifrán megdöglenni – mondta Gábor, s azzal tovább hajtott.

Egy gyermek is meglátta a szamarat. – Hol van az eleje bácsi? – kiáltotta.

Nemhogy rávágott volna Gábor az ostorával, hanem számba sem vette. Továbbacska egy vénember jött szembe, s reaköpött a számmára.

– Híj, beh rusnya! – mondta – nem embertől lett volt!

– De hasznos, Mózsi bá!

– Tán tejet ad? – nézett bé alája az öreg.

– Azt is adna, ha úgy lett volna.

Ezalatt a gyermekek is gyűltek sűrűn.

– E majom, ugyé? – mondta az egyik.

– Ez a. Az apja az apáddal testvér volt! – felelt meg Gábor. S akkor egy legényke előrefutott, s kacagni kezdett a számár fején.

– Nagyobb a bunkója, mint a nyele – mondta.

– Gábor bácsi – szólt a másik –, ez a maga állatja a szilvaízet megeszi-e?

– E meg aztán még a kásás vackort is.

Igen tetszett a gyermekeknek, hogy jóízűen felelgetett Gábor. Vihogva követték még jó darabig a szekeret, de aztán megálltak. De Gábor visszasandított rájuk, és hallotta, amint egy nagyobbacska legényke, akit körülvettek, komolykodva így szólt:

– Hagyjátok el, mert nem akármilyen állat az! A tavaly nyáron saját magam láttam, hogy a báró úr is ilyennel egerészett.

Vígan járta meg Demeter Gábor az erdőt, s másnap is elindult. Újból udvara lett azonban csúfolódó alakokból.

Egyik azt kérdezte, hogy a számár reggelre szopott-é.

A másik azt kérdezte, hogy az ábécét tudja-é.

De ő megfelelt játékos ésszel valahánynak, s tovább velük nem törődött, hanem hordta nyugalommal és csendes örömmel a fát, s végezte az egyszerű, áldott falusi munkát.

Egyszer aztán, úgy május farkán, hozzá jött a falupolgár, s azt mondta, hogy a jegyző úr hívatja a számár miatt. Gábor meg is jelent az irodaszobában.

– Hát a szamar hol van? – kérdezte a jegyző.
 – Az otthon, mért kérdezi?
 – Én azért, hogy eltakarítsd a faluból! Nem látod, hogy zúg az egész község miatta? Egyszer reád mennek, s szamarastul felaprítanak.
 – Én nem félek, nem vétettem senkinek – mondta Gábor.
 – Add el, vagy csapd a fenébe!
 – Az nálam jó helyt van.
 A jegyző megütötte öklével az asztalt.
 – Tüntesd el a szamarat, azt parancsolom!
 Gábor megindult az ajtó felé.
 – Ha sokat lármáznak, még társat veszek neki... – mondta, és kiment.
 S ahogy hazafelé tartott, észrevette, hogy némelyik ember nem is üdvözli őt. És ő sem köszönt senkinek többé, mint-ha néma lett volna a szája, s a karja súlyosabb a vasnál.

3

Akkor este legények ittak a korcsmában. Rajtuk ült a szegénység átka, mint a keselyű. Keseredetten énekeltek, és döngették az asztalt. Hajnalig azonban ki haza, ki menyecskéhez, ki leányhoz elment. Csak kettő maradt. Két fiatal legény, virtusnak vadjai. Égett bennük a sok ital és a vér.

– Gyere, megkapunk valakit, s agyonütjük! – mondta az egyik.
 – Egyhez nem is nyúlok, százat ütök agyon! – reszelte fogát a másik.
 S elégedetten jót ittak rája.
 Egyszer aztán vigyorogni kezdett az egyik, s felállt.
 – Gyere, nézzük meg a Demeter Gábor szamarát!
 – Gyere!
 Röhögve mentek. S bé Gábornál a kapun, végig lopva az udvaron, s a kicsi pajtába bémentek.
 Setét volt, mint a korom.
 – Gyűjts valamit, te, mert beléd vágom a bicskát! – mondta a hátulsó.
 Sokáig kotorászott a másik, végre gyufára kapott csakugyan, s meggyújtott nehezen egy szálat: s ott állott a szamar nyugodtan, bölcsen, s megnézte egy pillantással őket.
 – Gyűjtsd meg a farkát, a búros farkát! – bízta röhögve hátul a társa.
 S csakugyan új szálat gyújtott a legény, s meghajolva, vigyori pófával odatartotta a lángot, de abban a pillantásban úgy mejjberúgta a szamar, hogy nyekkenve a hídlásra esett. A másik ordított a rászakadó setétben egyet, rá nagyot bukkott a küszöbnél, de felugrott, s a kapunak vette sietve az utat.
 Gábor riadtan lelépett odabenn az ágyról. Valami rosszat sejtett, vagy tolvajokat legalábbis. hamar lámpást gyújtott, s egy jókora karóval megindult az istálló felé. Ahogy belépett, látta, hogy egy legény fekszik a mocskos padlón, s nyög istenesen.

– Hét, hát nem kaptál jobb helyet? – mondta.
 De a legény nem felelt rossz nyögésen kívül egyebet. Közelebb tartotta Gábor a lámpást, s hát a vér bugyog ki a száján. Hamar szalmát vetett bőven, s reáhúzta valahogy, ingét kigombolta, s hát megrontott melle is csupa vér. Kártyában vizet hozott, s mosni kezdte, s kúrálni, mint egy szamaritánus.

Így virradtak meg. S akkor emberek jöttek.
 – Te ütéd-e le? – kérdezte az egyik.
 – Ütötte a nyavalya.
 Ismét emberek jöttek. Majd néhányadmagával a bíró, ki látván a nagy romlást, egy legénykét a csendőrök után szalasztott.
 – Szólítsd a jegyző urat is! – kiáltott utána.

Gábornak a fülét megütötte a sok szóból ez a szó. Körülfigyelt, s akkor látta, hogy amennyi ember, mind gonoszul néz reá. Tudta már, hogy mindenért őt okolják, s örömmel vesztik el. Kiment a pajta elébe, s ott vette észre, hogy még tiszta fehérben van, ahogy leszállt az ágyból. Bément, és ünnepi ruhát vett. S ahogy feltette a kalapját, már két csendőr állott ajtaja előtt. Recseggve rászóltak, hogy:

– Indulj előre, gyilkos!
 S ekkor odajött derűben úszó arccal a jegyző, intett az egyik csendőrnek, és továbblépve összebújt vele.
 – Kérem – mondta –, csúffá kell tenni, mert hiába parancsoltam, hogy tegye a fenébe azt a szamarat.
 – S azt hogy gondolja, uram? – kérdezte a csendőr.
 – Hát vinni kell véle a szamarat is, és künn a úton fel kell ültetni a hátára, hogy kacagjon a falu, s hogy ide szamarat hozni többet senki se merjen.

Fogták s kivezették a szamarat.
 Megindultak emígy. S a népsereg utánuk tódult röhögve és szégyentelen gúnnnyal. Künn az úton megállította a szamarat a csendőr, és Gábornak nekifogta a fegyvert.
 – Ülj fel!

Mit tehetett volna? Megsimogatta Gábor a szamarat, és felült. Ekkor kacagni és lármázni kezdtek körül az emberek, s még a két csendőr is velük. A szamar pedig megnézte őket, a füleit hátra- és a farkát felcsapta, kiugrott a tömeg közül, és vágatni kezdett Gáborral a hátán, mint egy paripa!

– Megállj! – kiáltottak a csendőrök.

A gyermekek röhögve szaladni kezdtek, s igen a nagyok is mind.

– Lőni! – kiáltott a jegyző, de a két csendőr már az ár közepén futott.

– Fogjátok meg! – hajigálták sűrűn a szót, mint a követ.

Hanem az emberek csak kiugrottak a kapuba, s csak nézték a vágató szamarat, aminek a hátán megbújva repült a jövő felé Demeter Gábor.

Azon a napon, alkonyat idején, négy öreg székel beszélgetett az úton.

– Az nem is szamar volt, hanem óriási nyúl – mondta az egyik.

– De az ember, aki rajta ült, az sem Demeter Gábor volt, hiszen ő megholt a háborúban.

– Hát ki lett volna? – kérdezte a harmadik.

Az éppen maga az Antikrisztus.

A Marczibányi Téri Művelődési Központ művészetpedagógiai boltjában kapható kiadványok

Színházi füzetek sorozat:

III. Gabnai Katalin: Drámajátékok (gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek)	980 Ft
IV. Kaposi László: Játékkönyv	600 Ft
V. Gavin Bolton: A tanítási dráma elmélete	840 Ft
VI. Jonothan Neelands: Dráma a tanulás szolgálatában	720 Ft
VII. Drámapedagógiai olvasókönyv szerk.: Kaposi László	900 Ft
VIII. Színház és dráma a tanításban szerk.: Kaposi László	600 Ft
Ahogyán (szerk.: Lipták Ildikó)	720 Ft
M. Dietrich Helga: Rhymes, Mother Goose angol mondókáskönyv	480 Ft
Dietrich Helga: Évszaklapozó magyar népi mondókagyűjtemény	660 Ft

Drámapedagógiai Magazin

(a Magyar Drámapedagógiai Társaság periodikája)

Drámapedagógiai Magazin – oktatási segédlet a 7-től a 15. számig és az 1996., 1997. és 1998-as különszámok	200 Ft
---	--------

A Kerekasztal Színházi Nevelési Központ kiadványai

A DRÁMA TANÍTÁSA segédlet a 3-4. osztályban tanítók számára	700 Ft
A DRÁMA TANÍTÁSA segédlet az 5-6. osztályban tanítók számára	700 Ft

Az Academia Ludi et Artis Egyesület kiadványai

Kútbanézők II. művészetpedagógiai játékok, foglalkozásleírások, tanulmányok	630 Ft
Kútbanézők III. – művészetpedagógiai kritikák	840 Ft
Kútbanézők IV. – művészetpedagógiai írások	490 Ft
Debreczeni Tibor: Hálóban – a Kútbanézők sorozat különszáma	720 Ft